

**MUSIIKKILEIKKIKOULUN KÄYNEEN LAPSEN
VALMIUDET ALKEISOPETUKSEN TUKENA
Esimerkkinä huilunsoiton alkeisopetus**

Anna-Leena Tervo

**Pedagoginen opinnäytetyö
Joulukuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) TERVO, Anna-Leena	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö (5 op)	
	Sivumäärä 28	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi MUSIIKKILEIKKIKOULUN KÄYNEEN LAPSEN VALMIUDET ALKEISOPETUKSEN TUKENA – Esimerkkinä huilunsoiton alkeisopetus		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja(t) MIETTINEN, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella musiikkileikkikoulun käyneiden lasten valmiuksien hyödyntämistä alkeisopetuksessa. Tarkastelin erikseen musiikkileikkikoulun ja alkeisopetuksen toimintaa ja niiden eri työtapoja. Tarkastelun kohteena oli myös näiden kahden välinen kommunikointi ja sen hyöty. Työn on tarkoitus herättää opettajat ja opettajaksi opiskelevat ajattelemaan omaa opetustaan, työtapojaan ja materiaaliaan niin, että se palvelisi mahdollisimman hyvin pientä oppilasta.</p> <p>Tietoperustassa käsiteltiin musiikkileikkikoulun toimintatapoja musiikin sisällön oppimisen apuna ja musiikkileikkikoulusta saatavia valmiuksia sekä instrumentin alkeisopetusta yleisesti sekä huilunsoiton alkeisopetukseen keskittyen. Työn aineisto kerättiin kyselyllä kahdelta musiikkileikkikoulunopettajalta ja kahdelta huilunsoitonopettajalta. Kyselyjen vastauksissa tuli esille paljon hyödyllisiä keinoja musiikkileikkikoulun oppien hyödyntämisestä alkeisopetuksessa. Esille tulivat vahvasti myös toiveet musiikkileikkikoulun ja alkeisopetuksen paremmasta yhteistyöstä pienen soitonopiskelijan oppimisen tueksi.</p> <p>Tulosten perusteella musiikkileikkikoulusta on paljon hyötyä alkeisopetuksessa ja paremmalla yhteistyöllä lapsen musiikillista kehitystä olisi mahdollista parantaa entisestään.</p>		
Avainsanat (asiasanat) musiikkileikkikoulu, alkeisopetus, huilunsoitto, yhteistyö		
Muut tiedot		

Author(s) TERVO, Anna-Leena	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 28	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title THE PREPAREDNESS OF A CHILD WITH MUSIC PLAY SCHOOL EXPERIENCE AS SUPPORT IN EARLY INSTRUMENT STUDIES – As an example early studies of flute		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) MIETTINEN, Raija		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of this diploma was to view the utilisation of the preparedness of a child with music play school experience in early instrument studies. I examined the function and the methods of music play school and early instrument studies separately. I also examined the communication and its benefit between these two. The aim of this diploma was to inspire teachers and those who are studying to be one to think about their own teaching, methods and material in a way to best support a young student.</p> <p>The theoretical background was about music play schools methods as a support in learning the music and the readiness one gains there. It was also about the early instrument studies in general and focused on early flute studies. The material to this study was gathered with an inquiry from two music play school teachers and two fluteteachers. A lot of useful knowledge of the utilisation of the preparedness of a child with music play school experience in early instrument studies came out of the inquiries. There were also hopes of stronger cooperation between music play school and early instrument studies as a support to a young student.</p> <p>On the basis of the results of this study one can say that music play school experience and music play schools methods are very useful in teaching the basics of an instrument and it's possible to improve child's musical progress with better cooperation.</p>		
Keywords music play school, early instrument studies, flute playing, cooperation		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 TIETOPERUSTA	3
2.1 Varhaisiän musiikkikasvatus musiikkileikkikoulussa	3
2.2 Instrumentin alkeisopetus	5
2.3 Huilunsoiton alkeisopetus	7
2.3.1 Huilunsoiton alkeismateriaali	8
2.4 Musiikkileikkikoulussa opitut valmiudet huilunsoiton alkeissa	12
3 AINEISTON KUVAUS	13
3.1 Kysely opettajille	13
3.2 Kyselyn toteutus	13
3.3 Kyselyn aihe	14
3.4 Kyselyn tarkastelu	14
4 TULOKSET	15
4.1 Musiikkileikkikoulunopettajien vastaukset	15
4.1.1 Tarkoitus ja työtavat	15
4.1.2 Valmiuksien hyödyntäminen alkeisopetuksessa	15
4.1.3 Opettajien välinen kommunikointi	15
4.2 Huilunsoitonopettajien vastaukset	16
4.2.1 Oppilaiden ikä ja musiikillinen tausta	16
4.2.2 Huilunsoitonopettajan materiaali.....	17
4.2.3 Lapsen musiikkileikkikoulutaustan vaikutus opetukseen	18
4.2.4 Opettajien välinen kommunikointi	18
5 POHDINTA	19
LÄHTEET	22
LIITTEET	23
Liite 1	23
Liite 2	24
Liite 3	25
Liite 4	27

1 JOHDANTO

Musiikin opiskelu alkaa pienestä. Usein lapsi menee ensin musiikkileikkikouluun edeten sieltä instrumenttiopintoihin. Lapsi oppii paljon jo ennen ensimmäistä soittotuntia, mistä heräsi ajatukseni työhön. Olen kiinnostunut työskentelystä lasten kanssa ja heidän parissa alkeisopetus ensisijaisesti tapahtuu. Musiikkileikkikoulun käyneillä lapsilla on paljon tietoa ja taitoa, jota voi hyödyntää alkeisopetuksessa, mutta monet alkeisopettajat eivät ole perehtyneet musiikkileikkikoulun toimintaan ja aloittavat lasten kanssa puhtaalta pöydältä. Lapsi on kuitenkin jo oppinut tiettyjä työtapoja ja omaa jo paljon musiikillisia valmiuksia, jolloin täysin uuden työtavan omaksuminen jo tuttuihin asioihin voi olla hämmentävä ja turhauttava kokemus. Uusimmissa alkeisopetusviikoissa on käytetty musiikkileikkikoulusta tuttuja lauluja ja väliin on myös laitettu leikkejä, jotka keventävät tuntia antaen näin lapselle mahdollisuuden oppia tavalla, joka tälle on tutuin. On hyvä, jos musiikkileikkikoulu tulee alkeisopettajalle edes tällä tavalla tutuksi, mutta olisi hyvä myös tiedostaa laulujen ja leikkien alkuperä. Yhteistyö musiikkileikkikoulun opettajien ja alkeisopettajien välillä on hyvin tärkeää, jotta lapselle saataisiin mahdollisimman rikas ja yhtenäinen musiikkielämä.

Ensimmäinen soitonopettaja on usein hyvin tärkeä lapsen tulevien opintojen kannalta, minkä vuoksi opettajan täytyy olla mahdollisimman hyvin perillä työtavoistaan. Uskon työstäni olevan hyötyä alkeisopettajille ja opettajaksi opiskeleville sekä itselleni. Työn tarkoituksena on herättää opettaja ajattelemaan omaa opetustaan, omia työtapojaan sekä materiaalia niin, että se palvelisi mahdollisimman hyvin kohteena olevaa oppilasta. Tarkastelen myös, kuinka parhaiten voi opettaa aloittavaa huiluoppilasta ottamalla huomioon tämän musiikkitaustan. Tarkastelun kohteena ovat sekä musiikkileikkikoulun että alkeisopetuksen toiminta. Pyrin vastaamaan kysymyksiin: mitä musiikkileikkikoulussa tai alkeisopetuksessa tehdään ja millä tavalla niissä toimitaan sekä voisiko näistä kahdesta tahosta olla hyötyä toisilleen?

2 TIETOPERUSTA

2.1 Varhaisiän musiikkikasvatus musiikkileikkikoulussa

Varhaisiän musiikkikasvatus käsittää sisällään musiikkileikkikoulutoiminnan lisäksi myös päiväkotien ja kerhojen musiikkikasvatuksen, alle kouluikäisten lasten soitinopinnot sekä musisoinnin kodeissa (Hongisto-Åberg ym. 1993, 9). Tässä työssä keskityn nimenomaan musiikkileikkikoulussa tapahtuvaan toimintaan.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on ”antaa lapselle musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle” (Opetushallitus, 2002, 9. Opetushallitus, 2005, 9). Näin sanotaan taiteen perusopetuksen perus- sekä laajan oppimäärän opetussuunnitelmissa. Vapaammin sanottuna musiikkileikkikoulun tarkoitus on herättää lapsen rakkaus ja innostus musiikkiin (Hongisto-Åberg ym. 1993, 9, Veijola & Klemettinen, 2001). Tavoitteena on myös, että lapsi kehittyi kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin (Opetushallitus, 2002, 9, Opetushallitus, 2005, 9, Hongisto-Åberg ym. 1993, 9). Musiikkileikkikoulu pyrkii myös kehittämään tasapainoisesti yksilön kokonaispersoonallisuutta sekä edistämään lapsen sosiaalista kasvua (Athoni & Kulmala, 2003, 11–12).

Musiikkileikkikoulun toimintatavat musiikin sisällön oppimisen apuna

Musiikkileikkikoulussa lapsi oppii tuntemaan musiikin sisällön – elementit, joista musiikki koostuu. Näitä ovat melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, dynamiikka ja muoto. (Opetushallitus, 2002, 9, Opetushallitus, 2005, 9, Athoni & Kulmala, 2003, 11–12, Hongisto-Åberg ym. 1993, 9.) Lapsille luontainen oppimismuoto on leikki. ”Elämysten avulla, leikin keinoin harjaannutetaan lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä tuetaan hänen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystään” (Opetushallitus, 2002, 9, Opetushallitus, 2005, 9).

Lapsen voi olla hankala ymmärtää musiikin varsinaista termistöä ja musiikkileikkikoulussa käytetäänkin kuvaavia käsitteitä, joiden kautta lapsi oppii musiikin elementit. Esimerkiksi dynamiikkaa voidaan kuvata sanaparilla hiljainen – voimakas tai muotoa sanaparilla erilainen – samanlainen. Sisällön lapsi oppii sanaparien kautta ja musiikin kokemiseen lapsi opetetaan eri toimintatapojen avulla, joita musiikkileikki-

koulussa ovat laulaminen, soittaminen, liikkuminen ja kuunteleminen. (Athoni & Kulmala, 2003, 11–12.)

Toimintatavoista kenties eniten läsnä on kuunteleminen. Kaikkia tapoja käytetään rinnakkain, mutta ilman kuuntelemista ei tule laulamisesta, soittamisesta tai liikkumisesta yhtään mitään. Hongisto-Åberg ym. (1993) toteaaakin kirjassaan ”Musiikki varhaiskasvatuksessa”, että ”kuunteleminen, kuuntelemisen taito, on kaiken toiminnan lähtökohta ja oppimisen perusedellytys.” Musiikkileikkikoulussa lapsi oppii kuuntelemaan aktiivisesti ja ilmaisemaan sitä eri tavoin. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 93.) Hongisto-Åberg ym. (1993) jakaa aktiivisen kuuntelun kolmeen alalajiin: luova kuuntelu, keskittynyt kuuntelu sekä sisäinen kuuntelu. Luovasti kuunnellessaan lapsi ilmaisee musiikin herättämiä tunteita esimerkiksi tanssien tai maalaten. Kun kuuntelemiseen keskitytään, lapsi tarkkailee musiikin eri elementtejä kuten rytmiä ja tempon sekä voimakkuuden vaihteluita. Musiikista voi poimia eri teemoja ja etsiä kappaleessa käytettyjä soittimia. Nämä kaksi kuuntelun lajia yhdistyvät usein toisiinsa. Kolmantena on sisäinen kuuntelu, joka on meissä kaikissa. Ihminen pystyy laulamaan sisäisesti, palauttamaan tuttuja kappaleita mieleensä, ilman ulkoisia kuuloärsykeitä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 93.)

Liikkuminen on luonnollinen itseilmaisukeino lapselle. Liikunnan avulla voidaan kehittää musiikillisten peruselementtien tuntemusta ja hallintaa. Liikkumalla voi ilmaista esimerkiksi melodialinjaa, dynamiikan vaihtelua, muotorakennetta, rytmiä tai musiikin eri sävyjä. Musiikkiliikunnan avulla opitaan myös tahtilajit 2/4, 3/4, 4/4 ja 5/4. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 156.)

Soittaminen ja laulaminen ovat keinoja, jotka opastavat esimerkiksi rytmin, dynamiikan ja harmonian maailmaan. Sykettä lapsi oppii etsimään ensin kehosoittimin ja myöhemmin rytmi- ja melodiasoittimin. Sointusoittimilla lapset oppivat säestämään laulamiaan lauluja ja tämä kehittää lapsen harmonia-tajua. Musiikkileikkikoulussa lapsi oppii soittamaan ja laulamaan hiljaa ja voimakkaasti, eli käyttämään dynamiikkaa soitossaan ja laulussaan. (Athoni & Kulmala, 2003, 11–12.)

Musiikkileikkikoulussa opitut valmiudet

Musiikkileikkikoulusta instrumenttiopetukseen siirtyessä lapsella on mukanaan iso työkalupakki täynnä tietoa ja taitoa. Hän osaa musiikin peruselementit ja omaa kyvyn

ilmaista itseään musiikin keinoin. Lapsen ensimmäisellä soitonopettajalla on mahdollisuus käyttää kaikkea tätä tietoa ja taitoa hyväkseen, mistä on hyötyä sekä opettajalle että oppilaalle. Näin oppilas saa jatkaa opintojaan tutuilla työtavoilla, jotka voivat edesauttaa oppimisen nopeutta ja mielekkyyttä, ja opettajan työ helpottuu hänen opettaessaan oppilasta, joka osaa jo paljon.

2.2 Instrumentin alkeisopetus

Instrumentin alkeisopetus kuuluu musiikkiopistossa musiikin perustason opintoihin, jotka on tarkoitettu lähinnä kouluikäisille lapsille (Opetushallitus, 2002, 8, Opetushallitus, 2005, 1). Musiikin perustason opintojen tavoitteena on, että oppilas oppii tarvittavia instrumenttitaitoja, oppii lukemaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan ja tuntemaan musiikkia sekä kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitoaan (Opetushallitus, 2002, 9).

Instrumentin alkeisopetus on nimensä mukaisesti alkeiden opiskelua. Alkeisopetuksen tarkoituksena on luoda lapselle vahva musiikillinen perusta, johon kuuluu mm. soittimen hallinta sekä nuotinlukutaito yhdistettynä oman instrumentin hallintaan. Opettajalla on suuri vastuu pienen oppilaan innostuksen säilymisessä. Sopivilla työtavoilla ja niitä tukevalla materiaalilla taataan varmimmin lapsen soittoinnoston herääminen ja säilyminen.

Opetustyö ei ole samanlaista yhdenkään oppilaan kanssa, joten opettajalla tulisi olla keinoja yhtä monta kuin oppilaita. Opettaja ei ole vain tiedonsiirtäjä, vaan myös kasvattaja, minkä vuoksi onkin tärkeää tietää myös meneillään olevasta muusta kehityksestä. Työni tarkoituksena on tarkastella erityisesti huilunsoiton pieniä alkeisoppilaita, joten olen rajannut iän 6–10-vuotiaisiin lapsiin.

Lapsen kehitys 6 – 10-vuotiaana

Lapselle tapahtuu paljon 6-10-vuoden ikäisenä. Ensin aloitetaan esikoulu ja sitten koulu, kehossa tapahtuu fyysisiä muutoksia, jotka vaikuttavat tavalliseen arkeen ja mielessäkin myllertää. Lapsen ajattelu on hyvin sidonnaista konkreettiseen todellisuuteen (Vilkko-Riihelä, 1999, 214). Lapsen kyky pohtia asioita kehittyy koko ajan, mutta vielä opitaan mieluiten ja helpoiten leikin avulla sekä kokeilemalla asioita. Lähempänä kymmentä ikävuotta pohdiskelu alkaa kiehota lasta enemmän ja omista pohdin-

noista keskustellaan usein esimerkiksi vanhempien kanssa. Silti leikillä ja kokeilemisella on tärkeä rooli lapsen oppimisessa. Kuusivuotias sekoittaa helposti sadun ja todellisuuden keskenään yhdeksänvuotiaan ymmärtäessä todellisen ja epätodellisen rajan jo melko hyvin. (MLL.)

Lapsi käy läpi yhtä itsenäistymisvaihetta kuusivuotiaana. Toisaalta hän haluaisi irrottautua vanhemmistaan, mutta toisaalta on heissä kiinni vielä monella tapaa ja tämä saattaa hämmentää ja suututtaa lasta. Hän voi myös verrata itseään ja kykyjään muihin ja epäillä omaa osaamistaan. Tämä voi aiheuttaa alemmuuden tunnetta, epävarmuutta ja kyllästymistä. Lapsi tarvitseekin tässä vaiheessa erittäin paljon rohkaisua ja positiivisia kokemuksia sekä kiitosta. Myöhemmin lapsen mieli tasaantuu. Oma-aloitteisuus lisääntyy ja tällöin on hyvä antaa lapselle omia tehtäviä, josta tämä voi suoriutua itse alusta loppuun. (MLL.) Lapsi nauttii löytäessään oman tapansa ilmaista itseään esimerkiksi musiikin, kirjallisuuden tai kuvallisesti. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 50.)

Kouluikäiset lapset ovat kiinnostuneet monesta asiasta, mikä näkyy harrastusten paljoutena ja monipuolisuutena (Vilkko-Riihelä, 1999, 240). Lapset ovat luonnostaan aktiivisia liikkujia ja harrastavat usein monenlaista liikuntaa. Ikävuosina 6-10 lapsessa tapahtuu fyysisiä muutoksia. Pituuskasvu kiihtyy, mikä voi aiheuttaa lapselle kömpelön olon. Tämä voi vaikuttaa hetkellisesti lapsen liikkumiseen, mutta se on ohimenevää. Lapsi nauttii paljon ryhmässä tekemisestä ja kavereiden merkitys lisääntyy koko ajan. Erilaiset liikuntaleikit ja roolipelit ovat suosittuja ja lapset keksivät omia sääntöjä, joita kaikki noudattavat. Tämä opettaa lasta sääntöjen tottelemiseen ja valmistaa lasta tulevaisuutta varten. (MLL, Hongisto-Åberg ym. 1993, 51.) Liikunnan ja roolileikkien lisäksi erilaiset taiteet ja keräily ovat mielekkäitä harrastuksia. Myös hienomotoriikka kehittyy koko ajan ja lapsen on mahdollista aloittaa vaikkapa soittoharrastus. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 51.)

Vanhemmat ja opettaja ovat lapselle pitkään tärkeitä auktoriteetteja. Lapsi tulee koulun alusta lähtien koko ajan kriittisemmäksi ja alkaa kyseenalaistaa aikuisten sanomisia. Koulun alussa opettajaa uskotaan ilman perusteluita, mutta yhdeksänvuotias vaatii jo tarkat perustelut kuulemalleen. (MLL, Vilkko-Riihelä, 1999, 239.) Vaikka koulun aloittaneelta lapselta ei täysin itsenäistä ajattelua voi vielä vaatia, nostaa Vilkko-Riihelä (1999) kannustamisen esiin hyvänä keinona sen tukemiseen. Lapsen oppijan vahvuutena voi pitää ulkomuistia ja oppimiskeinoina esimerkiksi jäljittelemistä ja

käytännön tekemistä. Näitä ominaisuuksia kannattaakin hyödyntää. (Vilkkö-Riihelä, 1999, 239.)

2.3 Huilunsoiton alkeisopetus

Huilunsoitto aloitetaan yleisimmin 10–14-vuotiaana (Lindholm, 1986, 56), mutta aloitusikä on alentunut koko ajan. Nykyään yhä pienemmät oppilaat voivat aloittaa huilunsoiton käyräsuokappaleen avulla, joka lyhentää huilun pituutta merkittävästi niin, että lapsen sormet yltävät paikoilleen. Huilunsoiton aloittamista tulisi kuitenkin harkita tarkoin, sillä soittoasento on pienelle lapselle hankala käyräsuokappaleesta huolimatta, mikä voi aiheuttaa virheellisen soittoasennon sekä tästä johtuvia jännitystiloja ja kipuja. Huilunsoittoon tarvitaan paljon ilmaa ja sitä on osattava kontrolloida. Pienen lapsen keuhkot ovat vielä kehittymättömät, mistä johtuen ilma ei välttämättä riitä, jolloin lapsi voi kokea turhautumista hitaasta etenemisestä. Innokas lapsi voi kuitenkin pärjätä hyvin ja aloitusikä onkin mielestäni hyvin tapauskohtainen.

Oppilaille voi olla ensimmäiselle soittotunnille tullessaan hyvin erilaisia taustoja. Joku ei välttämättä ole harrastanut musiikkia millään tavalla, kun taas toinen on saattanut käydä musiikkileikkikoulua tai soittaa toista instrumenttia. Opettajan tulisi selvittää jokaisen oppilaan musiikillinen tausta, että voi suunnitella jokaiselle oppilaalle parhaan mahdollisen edistymistavan.

Ensimmäisillä tunneilla yritetään saada huilun suokappaleesta ääni. Tämä ei välttämättä onnistu ensimmäisellä tai edes toisella tunnilla, mutta jokainen löytää äänen jossain vaiheessa. Opettajan tehtävänä on motivoida lasta parhaansa mukaan, jottei into lopahtaisi. Seuraava askel on huilun kokoaminen ja sormien asettaminen oikeille paikoille. Tässä vaiheessa on erittäin tärkeää, että lapsen soittoasento on alusta asti oikea, sillä väärä soittoasento kuormittaa kehoa tarpeettomasti. Lapsen lihaksisto on vielä kehittymätön, joten sitä ei tule rasittaa liian paljon kerralla, ettei synny pysyviä jännityksiä. Erityisen alttiita kestojännitykselle ovat hartiat, niska ja käsivarret (Lindholm, 1986, 48).

Hengitys on asia, joka oppilaan kannattaa oppia alusta asti oikein. Vaivattominta oppilaalle on, jos opettaja on apuna oikean hengityksen löytämiselle. Lindholm (1986) sanoo, että hengityksen opettaminen sujuu vaivattomimmin jos opettaja varmistaa

käsillään rintakehän ja vatsan oikeaoppisen toiminnan. Tyhjenevän, sihisevän kumpallon ajattelemisen voi edesauttaa oikean tuntuman oivaltamista. (Lindholm, 1986, 56). Itse olen opetuksessani käyttänyt paljon sihinäharjoituksia ja useimmiten tulokset ovat positiiviset. Näin oppilaan ääni vahvistuu ja ilma riittää pidempään.

Huilunsoitossa hyvin tärkeä asia on oikean huuliotteen eli ansatsin muodostaminen. Lindholmin (1986) mukaan ansatsiin vaikuttaa neljä tekijää; ilmavirran koko, muoto ja nopeus, ilmavirran tulokulma, huultenaukon etäisyys ja suuontelon resonanssitila. Lisäksi hän mainitsee äänen laadun osatekijöiksi kurkun avoimuuden sekä soittimen kunnan ja laadun (Lindholm, 1986, 20). Alussa ansatsi on helposti kireä, sillä ääni tuntuu tulevan helpommin kiristämällä huulia. Tämä ei kuitenkaan ole kovin kauaskantoista ajattelua, sillä pidemmälle edetessä kireä ansatsi aiheuttaa suuria ongelmia ja etenemisen hidastumista. Opettajan tulisi motivoida oppilas hyvään, rentoon ansatsiin jo opintojen alussa vaikka tämä tuntuisikin oppilaasta hankalalta. Tulevaisuudessa oppilas kiittää sitkeyttään ja opettajaa.

Huilunsoitossa artikulaatio tehdään kielittämällä. Kappaleissa on eri artikulaatioita ja hyvin pian äänen saamisen jälkeen opetellaankin kielellä soittaminen. Kielittämistä voi harjoitella vaikkapa dyy-tavulla ensin ilman huilua ja sitten huilun kanssa. Kielittämisen lisäksi opetellaan legato-soitto, jolloin äänen vaihdot tehdään ilman kieltä.

Materiaalin valitseminen on myös tärkeää eikä opettajan kannata käyttää samoja alkeisvihkoja kaikkien oppilaiden kanssa, vaan vaihdella niitä tapauskohtaisesti tai vaikka käyttää useampaa vihkoa rinnakkain. Materiaalin sopivuus riippuu oppilaan persoonasta ja tasosta. Opettajan tulee myös miettiä antamiensa tehtävien vaativuustasoa: liian helpot tehtävät kyllästyttävät ja liian vaikeat masentavat (Lindholm, 1986, 56). Olen tutkinut muutamia melko uusia alkeisvihkoja ja tarkastellut toimivuutta alkeisopetuksessa.

2.3.1 Huilunsoiton alkeismateriaali

Tarjolla on paljon eri vihkoja aloitteleville oppilaille. Opettajan harkinnan mukaan hankitaan joko yksi tai useampi. Rungoksi riittää yksi hyvä alkeisvihko, jonka lisäksi opettajalla voi olla opintoja tukevaa lisämateriaalia. Tarkastelin kolmea melko tuoretta alkeisvihkoa ja pohdin mikä niissä on hyvää ja missä on kenties toivomisen varaa.

Huilun siivin

Ensimmäisenä käsittelyssä on Päivi Järkäksen vuonna 2004 julkaistu Huilun siivin. Tekijän omin sanoin huilukoulu on tarkoitettu pienille huilisteille, käyrällä tai suoralla suukappaleella aloittaville. Huilukoulussa oppilaan mukana seikkailevat Lempi Päästäinen, Kalervo Viiksenpää sekä Perhe Hanhinen. Vihko alkaa suukappaleharjoituksilla, joissa ensimmäisenä opetellaan saamaan ääni huilusta huu-tavulla, jonka jälkeen siirrytään dyy-tavuun. Vihkossa ei opeteta soittoasentoa, ansatsia tai sormien paikkoja, joten tämä jää opettajan tehtäväksi. Vaikkakin taulukoista olisi helppo tarkistaa perusasiat kotona jos ne pääsevät unohtumaan, on vihko tarkoitettu opettajan kanssa opeteltavaksi, joten niiden poisjättäminen on perusteltua. Aineistona Järkäs on käyttänyt traditionaalisia melodioita, itse sävellettyjä pikku etydejä, oppitunneilla syntyneitä oppilaiden sävellyksiä ja tuttuja lastenlauluja (Järkäs, 2004, 3). Kappaleet ovat aika hauskoja ja niistä varmasti löytyy monelle mieluisia melodioita. Vihkossa on välillä tehtäväsivuja, joilla oppilas pääsee testaamaan leikkimielisesti tietämyksensä.

Mielestäni Järkäksen huilukoulu on mielenkiintoinen uusi tuttavuus, joka ei ole täysin samanlainen muiden vihkojen kanssa. Uudet kappaleet virkistävät niin opettajan kuin oppilaankin työskentelyä, mutta silti joukosta löytyy myös tuttuja kappaleita. Vihko antaa tilaa lapsen luovuudelle pienillä sävellystehtävillään ja laittaa lapsen pohtimaan kyselemällä aikaisemmin opituista asioista. Sormitustaulukon, soittoasennon sekä ansatsin neuvonnan puuttuminen on valitettavaa, sillä ne ovat aina tarpeen pienelle oppilaalle. Opettaja voi onneksi tehdä itse oppilaalle taulukot, josta oppilaan on helppo tarkistaa esimerkiksi oikea sormitus. Järkäksen huilukoulussa on myös paljon toisia ääniä kappaleisiin, joiden avulla oppilas tottuu heti yhteissoittoon, joka on erittäin hyödyllinen taito.

Huilun taikaa

Seuraavana esittelen Annakaisa Pitkäsen vuonna 2007 julkaiseman Huilun taikaa – alkeisvihkon. Pitkäsen vihko on tarkoitettu 6-10-vuotiaille vasta-alkajille. Pitkäsen (2007) omien sanojen mukaan vihkossa on otettu huomioon uudet tasovaatimukset, joissa kannustetaan luovaan soittoon, improvisointiin, yhteissoittoon sekä uuteen musiikkiin. Myös korvakuulolta soittamista harjoitellaan. Yhteismusisointi toteutuu Pitkäsen vihkossa monella tavalla; monet kappaleista ovat kaanoneita, oppilaalle ja oppilaan soittoparille annetaan mahdollisuus säestää toista muskarisoittimilla, kuten kello-peli, ksylofoni ja bassopalat, tai erittäin yksinkertaisilla pianosoinnuilla. Pianon ja

muskarisoittimien lisäksi säestys on mahdollista myös kitaralla, sellolla, hanurilla tai kanteleella, joissa suositaan vapaita kieliä. (Pitkänen, 2007, 3)

Vihko alkaa äänen synnystä, joka selitetään toimivasti, mutta kuvitus voisi olla selkeämpi. Koko vihko on kirjoitettu ja piirretty käsin, joka toisaalta tuo mukavan tunnelman lapselle, mutta toisaalta on välillä epäselvä. Opettajan apu on tämänkin vihkon kanssa ensisijaisen tärkeää. Pitkänen on esitellyt tärkeimmät osa-alueet pienelle huilistille: soittoasento, sormien paikat ja ansatsin muodostuminen, sekä tärkeimmät rytmit ja harjoittelun merkitys ja harjoittelutapoja. Melkein joka kappaleessa on mahdollisuus säestää muskarisoittimilla niin kuin Pitkänen itsekin toteaa johdannossa. Monessa kappaleessa on myös sanat, joka auttaa rytmittämään kappaleita ja löytämään tunnelman. Nuotit ovat isoja ja helppolukuisia ja ääriivakuvitus antaa lapselle mahdollisuuden värittää kuvia mieleisekseen.

Pitkäsen vihko on hyvin monipuolinen ja sisällöltään laaja. Tämän vihkon avulla pienen huilistin on mahdollista valmistautua ensimmäiseen tasosuoritukseen. Vihkossa on erittäin paljon kappaleita, joista osa on tuttuja lastenlauluja ja osa erikoisempia uusia tuttavuuksia. ”Huilun taikaa” sopii erittäin hyvin lapsille, jotka ovat käyneet musiikkileikkikoulun, sillä se jatkaa hyvin sillä linjalla mihin lapset ovat jo tottuneet. Lapsilla on myös mahdollisuus hyödyntää aikaisemmin opittuja säestyssoitintaitoja. Musiikkileikkikoulu ei kuitenkaan ole missään nimessä välttämätön, jotta voi opiskella tästä vihkosta, sillä työtavat sopivat yhtäläillä kaikille lapsille. Opettaja on erittäin tärkeä myös tämän vihkon kanssa, mutta mielestäni huilunsoiton alkeet kannattaa kaikkienensa opetella hyvän opettajan johdolla.

Vivo

Viimeisenä alkeisvihkona esittelen Marja-Leena Mäkilän ja Heli Talvitien vuonna 2004 julkaistun Vivo huilukoulun, joka on tarkoitettu 6-9-vuotiaille vasta-alkajille. Mäkilä ja Talvitie (2004) kertovat kirjan sisältävän paljon yhteissoittomateriaalia, transponointia ja improvisointia. Myös ensimmäisiin moderneihin soittotekniikoihin tutustutaan esimerkiksi leikin avulla. (Mäkilä & Talvitie, 2004, 4.)

Ihan ensimmäisenä Vivossa on lyhyesti esitelty huilun historiaa, josta siirrytään huilun kokoamiseen ja huoltoon. Ohjeet ovat selkeät ja kuvat auttavat havainnoimaan, miten työ tapahtuu käytännössä. Seuraavaksi kirjassa kerrotaan vähän harjoittelusta ja har-

joitteluun tarvittavista apuvälineistä ja esitellään soittoasento ja ansatsi selkein kuvin. Ensimmäinen varsinainen harjoitus on suukappaleella tehtävä pyy- ja dyypuhallus, jossa puhaltamisen lisäksi harjoitellaan muutamia perusrytmejä. Viimeisenä ennen varsinaisia kappaleita Vivossa näytetään sormien paikat selkeällä kuvalla ja selityksellä. Myös hengityksestä – miten hengitys tapahtuu ja kuinka tärkeää se on – on puhuttu. Vivossa on todella paljon kappaleita, joista löytyy monipuolisesti lastenlauluja, kansanlauluja ja klassista ohjelmistoa. Lisäksi kirjassa on useita ”leikitään äänillä” osuuk-sia, joissa lasta kannustetaan improvisoimaan ja samalla oppimaan uusia tekniikoita. Useissa kappaleissa on sanat auttamassa uuden omaksumista. Myös harjoitteluohjeet luovat hyvän pohjan itsenäiselle työskentelylle.

Vivo on mielestäni kaikin puolin toimiva kokonaisuus. Ulkoasu on lapselle sopiva ja inspiroiva, kappaleet ovat monipuolisia ja ohjeet ovat selkeät. Vivossa on käytetty musiikkileikkikoulusta tuttuja menetelmiä, mutta sitä ei mitenkään korosteta, joten vihko sopii kenelle vain. Hyvä opettaja on jälleen tarpeellinen, mutta pienen oppilaan on myös helppo tarkistaa opittuja asioita kuvien avulla ja vanhemmillakin on mahdollisuus auttaa vaikka eivät huilunsoiton ammattilaisia olisikaan.

Hyvä materiaali?

On varmasti olemassa monta mielipidettä siitä, mikä on hyvää materiaalia huilunsoiton aloittajalle. Materiaalin ”hyvyys” riippuu monesta tekijästä; oppilaasta, opettajasta, käyttötarkoituksesta. Mielestäni on tärkeää, että alkeisvihko on ensinnäkin mielenkiintoisen näköinen, kun kyseessä on hyvin nuori oppilas, sillä on paljon mielekkäämpää tutkailla värikästä ja hyvin kuvitettua vihkoa, kuin täynnä tekstiä olevaa mustavalkoista teosta. Vihkon sisältö on varmasti tärkein asia ja kappaleiden tulisi olla perustellusti käytettyjä; jokaisessa on oltava syy, miksi ne on valittu vihkoon. Myös kappaleiden kekseliäisyys kasvattaa mielenkiintoa. Esimerkiksi staccatoa harjoittavan kappaleen nimi voi olla ”staccato harjoitus” tai ”sadepisarat” ja todennäköisesti ”sadepisarat” innostaa oppilasta enemmän, sillä pelkkä sana ”staccato” ei välttämättä kerro lapselle mitään, kun taas sadepisarat tuovat heti jonkinlaisen mielikuvan aiheesta ja auttavat löytämään kappaleen luonteen ja tarkoituksen.

Vihkon tulee olla loogisesti etenevä. Opeteltavat asiat kulkevat loogisesti eteenpäin aloittaen alkeista ja vaikeuttaen aihetta vähitellen. Vihkon tulee olla helposti seurattava ja asioiden tulee olla esillä selkeästi ja jäsennellysti. Kuvitus ja nuottikuva vaikut-

tavat selkeyteen. Käsikirjoitetut nuotit voivat näyttää lapsesta kivoilta, mutta aina niitä ei ole helppo seurata. Opituista asioista on hyvä olla muistutuksia pitkin matkaa, etteivät tärkeät asiat pääse unohtumaan ja uudet asiat tulevat selkeimmin esille, jos ne laitetaan aina tiettyyn paikkaan esille ja siihen liittyvät tehtävät ovat helposti löydettävissä.

Opittavat asiat voi esittää hyvin monella tavalla, mutta varsinaisia asiavirheitä ei alkeisvihkossa saa olla. Esimerkiksi ansatsista, hengityksestä ja soittoasennosta on olemassa melko vahva käsitys kaikkien huilistien joukossa, ja tästä käsityksestä ei ole mielestäni syytä poiketa. On kiinni opettajasta miten asiat opettaa, mutta lopputulos on kutakuinkin sama.

2.4 Musiikkileikkikoulussa opitut valmiudet huilunsoiton alkeissa

Aikaisemmin kävi ilmi, että lapsi oppii musiikkileikkikoulussa musiikin peruselementit ja omaa kyvyn ilmaista itseään musiikin keinoin. Alkeisopetuksessa on helppo lähteä kehittämään näitä valmiuksia ja viedä ne aivan uudelle tasolle. Alkeisopetuksessa keskitytään ensisijaisesti soittimeen ja sen hallintaan, mutta opetustapa voi silti olla kokemuksellinen ja elämyksellinen. Kerron nyt esimerkkejä siitä, miten itse voisin lähteä liikkeelle uuden oppilaan kanssa, joka on käynyt musiikkileikkikoulua.

Lapselle helpoin tie on jatkaa musiikkileikkikoulusta tutuilla toimintatavoilla. Huilunsoiton alkeissa ensimmäinen opetettava asia on puhallus. Tässä voi hyödyntää lapsen musiikkileikkikoulussa kehittyntä kuuntelutaitoa ja tarkkaavaisuutta esimerkiksi niin, että opettaja puhaltaa ensin suukappaleeseen ja oppilas yrittää toistaa saman perässä. Puhallukseen voi keksiä myös leikin tai pienimuotoisen kilpailun, joka ei kuitenkaan vaaranna lapsen onnistumisen tunnetta.

Kun suukappaleesta on saatu ääni, on aika koota huilu. Kokoamisessa uutuuden viehätys ruokkii jo itsessään lapsen mielenkiintoa, sillä sitä on odotettu suukappaleeseen puhaltamisen ohessa. Lapsen voi antaa itse järkeillä, miten huilu kootaan ja tehdä siitä hänelle elämys. Aina ääni ei tule kokonaisuudesta huilusta ulos. Tällöin voidaan palata suukappaleeseen ja keksiä sen kanssa hauskoja leikkejä ja samalla vahvistaa ääntä ja puhallusta. Suukappaleesta saa aikaan monia eri efektejä, jotka ovat usein lapsista

hauskoja ja he tekevät niitä mielellään. Samalla puhallus kehittyy ja vahvistuu ja pian voi taas yrittää koko huilulla soittoa.

Puhalluksen ollessa kunnossa ja kun huilustakin on saatu ääni, on aika opetella ensimmäiset nuotit. Lapsi on saattanut oppia musiikkileikkikoulussa nuottiviivaston käyttöä, jolloin sitä ei tarvitse opettaa kokonaan. Opeteltava sävel sijoitetaan nuottiviivastoon sekä sormiin. Jokaiselle sävelelle on oma sormituksensa, joten uusien sävelien opetteleminen voi olla työlästä ja opetuksessa edetäänkin oppilaalle sopivalla tahdilla. Hyvin pienen oppilaan kohdalla yksi uusi opeteltava asia tunnissa riittää vallan hyvin. Aina ei tarvitse olla mitään uutta, vaan kerrataan jo opittua. Tuntiin on myös mahdollista sisällyttää pieni lepotauko mahdollisuuksien mukaan, joiden aikana voidaan esimerkiksi leikkiä musiikin maailmaan sijoittuvaa leikkiä, opetella rytmejä ilman soitinta tai vaikkapa venytellä. Pieni oppilas jaksaa keskittyä paremmin pienen levon jälkeen.

Joihinkin alkeisopuksiin on sijoitettu valmiiksi leikkejä, joita oppilas voi yhdessä opettajan kanssa toteuttaa. Tämä helpottaa opettajan työtä ja valmiiden leikkien pohjalta voi keksiä omia oppilaan edistymistä tukevia leikkejä. Esimerkiksi huilukoulu Vivossa on erilaisia leikkejä, jotka opettavat uusia asioita leikin kautta. Oppimisen ei tarvitse olla tylsää puurtamista, vaan sen voi tehdä hauskasti ja luovasti.

3 AINEISTON KUVAUS

3.1 Kysely opettajille

Työni aineisto on koottu tekemistäni kyselyistä kahdelle musiikkileikkikoulunopettajalle ja kahdelle huilunsoitonopettajalle. Opettajat ovat 24–26-vuotiaita naisia. Valitsin kyselyyni nuoria opettajia, sillä halusin työhön nuorta ja tuoretta näkökulmaa. Kyselyyn vastanneet opettajat ovat vanhoja opiskelutovereitani sekä tuttaviani muista yhte-yksistä.

3.2 Kyselyn toteutus

Laadin kyselyn syyskuun 2008 alussa ja kysyin kyselyyn vastanneilta opettajilta halua osallistumiseen. Tämän jälkeen lähetin kyselyt opettajille sähköpostilla liitetiedostona

ja opettajat vastasivat minulle sähköpostitse. Pääsin purkamaan tuloksia lokakuun lopussa, kun kaikki vastaukset olivat saapuneet. Opettajat olivat vastanneet kysymyksiin lauseilla ja olivat mielestäni paneutuneet asiaan. Opettajat vastasivat kyselyyn nimettömänä. Ikä tulee ilmi kyselyn alussa.

3.3 Kyselyn aihe

Kyselyn runko oli suunnilleen sama musiikkileikkikoulunopettajille ja huilunsoitonopettajille. Kyselyn kysymykset käsittelevät samaa aihetta kuin työni viitekehys. Musiikkileikkikoulun opettajille tarkoitetussa kyselyssä kysyttiin ikä ja opetusvuodet, musiikkileikkikoulun tarkoitus, työtavoista, siellä opittujen valmiuksien hyödyntämisestä alkeisopetuksessa sekä musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien välisestä kommunikoinnista. Huilunsoitonopettajilta kysyttiin ikä ja opetusvuodet, alkeisoppilaiden ikää, kyseisten oppilaiden musiikillista taustaa, alkeismateriaalin käyttöä, lapsen mahdollisen musiikkileikkikoulutaustan vaikutusta opetukseen sekä musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien välisestä kommunikoinnista.

3.4 Kyselyn tarkastelu

Musiikkileikkikoulunopettajille kohdistettujen kysymysten tarkoitus oli osaltaan tuoda esiin musiikkileikkikoulun merkitys lapsen musiikillisessa kehityksessä, saada tietoa musiikkileikkikoulun työtavoista sekä tuoda ilmi musiikkileikkikoulunopettajien näkemys musiikkileikkikoulunopettajien ja huilunsoitonopettajien välisestä tiedonvaihdosta. Huilunsoitonopettajille tehdyt kysymykset laadittiin tuomaan esiin huilunsoitonopettajien tiedot oppilaiden musiikillisesta taustasta sekä alkeismateriaalista ja myös heidän näkemys em. tiedonvaihdosta. Tarkastelun kohteena olivat musiikkileikkikoulunopettajien ja huilunsoitonopettajien vastausten näkökulmien erot ja yhtäläisyydet. Olen myös pohtinut vastauksia suhteessa omaan näkemykseeni aiheesta sekä työn teoreettiseen viitekehykseen.

4 TULOKSET

4.1 Musiikkileikkikoulunopettajien vastaukset

4.1.1 Tarkoitus ja työtavat

Kyselyyn vastanneet opettajat luonnehtivat musiikkileikkikoulun tarkoitusta samankaltaisesti. Musiikkileikkikoulun tarkoitus on tutustuttaa lapset musiikin maailmaan leikin, kokemusten ja elämysten kautta, kehittää heidän musiikillisia valmiuksiaan ja luoda hyvä suhde musiikkiharrastukseen. Aineisto toi esille, että musiikkia opetetaan lapselle läheisten asioiden ja teemojen avulla ja ohessa on myös mahdollista kehittää esimerkiksi kognitiivisia taitoja, ryhmätyötaitoja ja hieno- ja karkeamotoriikkaa. Työtavoiksi opettajat luettelivat soittoa, laulua, kuuntelua, loruilua, musiikkiliikuntaa ja tanssia sekä eri taiteenalojen integrointia, kuten kuvataide, draama tai sanataide.

4.1.2 Valmiuksien hyödyntäminen alkeisopetuksessa

Kysymykseen ”miten musiikkileikkikoulussa saatuja valmiuksia voi hyödyntää soittimen alkeisopinnoissa?” opettajilla oli muutamia ideoita. Toinen opettaja toi vastauksessaan ilmi instrumenttiopettajien ja musiikkileikkikoulunopettajien yhteistyön. Yhteistyö voi ilmetä esimerkiksi käymällä läpi, mitä valmiuksia kunkin ikäiset lapset voivat saavuttaa musiikkileikkikoulussa. Sama opettaja ehdotti, että soittimen alkeisopinnoissa voitaisiin käyttää samoja lauluja, mitä on jo työstetty musiikkileikkikoulussa.

Toinen opettaja toi esille käsiteparit, kuten hiljaa – voimakkaasti ja hitaasti – nopeasti. Soittimen alkeisopetuksessa näitä voi ryhtyä opettelemaan syvemmin. Hän toi myös esille musiikkileikkikouluryhmät, joissa opetellaan jo hieman nuotteja. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi nokkahuilu- ja muut soitinryhmät. Nuottien opettelu voi olla avuksi alkeisopetuksessa. Opettaja mainitsi myös keskittymiskyvyn, joka ainakin toivon mukaan kehittyä musiikkileikkikoulussa.

4.1.3 Opettajien välinen kommunikointi

Viimeinen kysymys koski musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien keskinäistä kommunikointia. Onko se riittävää vai voisiko sitä kehittää johonkin suuntaan?

Toinen opettaja arveli kommunikoinnin riippuvan pitkälti oppilaitoksesta. Hän oli sitä mieltä, että siinä on aina kehitettävää. Hyvä alku olisi, jos musiikkileikkikoulunopettaja voisi esimerkiksi tehdä listan nuoteista, lauluista ja aika-arvoista sekä muista aiheista, joita lapset ovat oppineet musiikkileikkikoulussa. Hän myös ehdottaa, että instrumenttiopettajat voisivat lähettää oppilaita esittelemään eri soittimia musiikkileikkikouluun, jotta lapset osaisivat valita mieleisensä. Hän toi esille myös musiikkileikkikouulaisten ja instrumenttiopetuksen välisen yhteissoiton.

Toisen opettajan mielestä kommunikointia ei ole juuri lainkaan. Hänen mielestään alkeisopetuksessa varsinkin pienen lapsen kohdalla voisi hyödyntää musiikkileikkikoulun kokemuksellista ja elämyksellistä opetustapaa, ja hän tuokin esille ihmetyksensä siitä, miten musiikkileikkikoulu ja alkeisopetus tuntuvat olevan hyvin kaukana toisistaan. Hän tuo esille ongelman siitä, että alkeisopettajalla pitäisi olla valmiudet ja tietotaitoa musiikkileikkikoulun opetustavoista, jotta tällaiseen opetukseen päästäisiin. Opettaja tuo esille myös alkeisopetuksen keskittymisen enemmän soittimeen ja sen hallintaan, kuin leikkiin. Kehitysehdotuksen hän vie aivan alkuasolle, eli soittimen didaktiikkaan. Didaktiikassa voitaisiin käyttää enemmän huomiota pieniin oppilaisiin, heidän tarpeisiinsa ja tapaansa oppia. Tämä kuitenkin vaatisi asiaan perehtyneen didaktiikan opettajan.

4.2 Huilunsoitonopettajien vastaukset

4.2.1 Oppilaiden ikä ja musiikillinen tausta

Molemmilla kyselyyn vastanneilla opettajilla on ollut monenikäisiä alkeisoppilaita. Toisella oppilaat ovat olleet 6 - 42-vuotiaita ja toisella 7 - 70-vuotiaita. Yleisin oppilaan aloitusikä ensimmäisellä opettajalla oli seitsemän vuotta ja jälkimmäisellä 9 - 11 vuotta. Molempien opettajien oppilailla on hyvin monenlaisia ja vaihtelevia taustoja. Ensimmäisen opettajan oppilaista osalla on musiikkileikkikoulutausta ja osalla ei. Osalla on muusikkovanhemmat, toisella saattaa sisar soittaa tai laulaa. Opettaja mainitsee selvittävänsä alkuvaiheessa oppilaiden musiikillisen taustan. Toisen opettajan oppilaista monet ovat käyneet musiikkileikkikoulun nuorempana. Yleistä on myös se, että lapset ovat tässä vaiheessa mukana monenlaisessa musiikillisessa toiminnassa. Osa oppilaista käy kuorossa, joku soittaa huilun lisäksi muutakin soitinta tai käy orkesterissa. Toinenkin opettaja mainitsee soittotaitoiset vanhemmat tai sisarukset ja tuo esille musiikin harrastamisen koko perheessä.

4.2.2 Huilunsoitonopettajan materiaali

Ensimmäinen opettaja sanoo käyttävänsä paljon ”Huilu ja minä” ja ”Vivo” alkeiskirjoja. Hän soittaa myös paljon korvakuulolta alkuvaiheessa ja ensimmäisillä tunneilla ihan pelkällä suukappaleella. Hän keksii myös paljon tehtäviä ja leikkejä pienille oppilaille, jotka eivät vielä jaksa puhaltaa 30 minuuttia. Tällöin he taputtavat rytmejä, laulavat, jumppaavat ja opettelevat piirtämään nuotteja. Opettajan mielestä materiaalin ”hyvyys” riippuu paljon oppilaasta. Joillekin on hyväksi oppia heti nuotit ja teorian alkeita ja toiselle korvakuulolta soitto tuo alkuvaiheessa paljon enemmän hyviä ahaaelämyksiä ja onnistumisia. Yhteiseksi tekijäksi hyvälle materiaalille hän mainitsee monipuolisuuden.

Toinen opettaja käyttää opetuksessaan alkeishuilukouluja Vivo, Huilu ja minä 1, Huilun taikaa ja Miitu Monsterin julmanhauska huilukoulu. Lisäksi hän käyttää paljon itse tehtyä materiaalia, kuten sävellystehtäviä, improvisointiharjoituksia sekä teorianopetusmateriaalia. Opettaja on arvioinut ”hyvää materiaalia” monipuolisesti. Ensimmäisenä huomiona hän tuo esille sen, että hyvä materiaali huomioi lapsen kehitystason. Materiaalia tulee olla runsaasti, ettei etenemisvauhti ole liian nopea ja tarvittaessa jostain voi myös jättää soittamatta. Kivat kuvat ja väritykset piristävät viikkoja. Opettaja sanoo tekevänsä itse materiaalia, jos ei löydä sopivaa valmiina. Hän mainitsee, että alkeisvihkoista löytyy yhä enemmän improvisointi-, sävellyss- sekä muita luovuuteen kannustavia tehtäviä. Hän mainitsee myös, että pienet käytäntöön sidotut teoriatehtävät olisivat hyödyllisiä soitto-ohjelmiston joukossa, sillä suurin osa hänen nykyisistä alkeisoppilaistaan ei käy musiikin perusteiden tunneilla. Opettaja mainitsee myös hyvän materiaalin olevan monipuolista: klassista, kevyttä, modernia. Lapset ovat ennakkoluulottomia, joten esimerkiksi modernin musiikin opetus olisi hyvä aloittaa aikaisessa vaiheessa. Opettaja kertoo omalla kohdallaan modernin musiikin olevan vierasta, sillä hän on soittanut alusta alkaen lähinnä klassis-romanttista musiikkia. Hän tuo esille Vivo ja Huilun taikaa – vihkoissa olevan uudempaaakin musiikkia ja esimerkiksi erikoistekniikoita, joita opitaan leikin kautta. Hänen mielestään myös yhteissoittomateriaalia olisi hyvä löytyä ainakin soinnutusten ja duettojen muodossa. Lopuksi hän mainitsee hyvän materiaalin tunnusmerkiksi ohjeistuksen kotiharjoitteluun, mielikuvat teknisen asian oppimisen tueksi, ohjeita ongelmien ratkaisemiseen sekä muita vastaavia seikkoja. Asioista tulee puhua niiden oikeilla nimillä ja ammattisanastoa käytetään, vaikka asiaa opittaisiinkin leikin kautta.

4.2.3 Lapsen musiikkileikkikoulutaustan vaikutus opetukseen

Ensimmäiselle opettajalle lapsen musiikkileikkikoulutaustalla on vaikutusta hänen opetukseensa. Hän kertoo musiikkileikkikoulun käyneiden lasten olevan yleensä ”valmiimpia” oppimaan ja omaksumaan uutta. He ovat ennenkin soittaneet jotain instrumenttia, kuten kannelta tai kellopelejä ja tehneet rytmejä esimerkiksi kapuloilla. Myös nuotit ja aika-arvot ovat tutumpia ja he ovat yleensä rohkeampia laulamaan ja muutenkin liikkumaan musiikin tahdissa.

Toinen opettaja kertoo lähtevänsä jokaisen oppilaan kanssa tämän omalta tasolta eteenpäin. Eniten hän arvelee hyödyntävänsä lapsen jo osaamia lauluja opetuksessaan. Musiikkileikkikoulussa opitaan paljon kivoja ja yksinkertaisia lauluja, joita voi hyödyntää alkeisopetuksessa. Esimerkkeinä hän mainitsee Aurinko-laulun ja Ostakaa makkaraa, joita voi käyttää vaikka ääniharjoituksena eri korkeuksilta. Kappaleen ollessa tuttu, ääniharjoituksesta tulee mielekkäämpi, jolloin sitä tulee soitettua myös kotona. Opettaja mainitsee musiikkileikkikoulun käyneiden lasten olevan yleensä avoimempia erilaisille työtavoille. He eivät esimerkiksi kyseenalaista, miksi huilutunneilla vaikkapa tanssitaan. Myös laulaminen on luontevampaa, jos musiikkileikkikoulussa on opittu laulamaan yhdessä. Hän sanoo yleensäkin tuntitilannetta helpottavan, jos lapsi on orientoitunut musiikin opiskeluun, osaa kuunnella, keskittyä ja havainnoida eri asioita. Myös peruskäsitteet, kuten korkea – matala, hidas – nopea ja perussyke saattavat olla jo tuttuja.

4.2.4 Opettajien välinen kommunikointi

Esitin saman kysymyksen opettajien välisestä kommunikoinnista, sen riittävydestä ja mahdollisesta parannettavuudesta myös huilunsoiton alkeisopettajille.

Ensimmäinen opettaja on ehdottomasti sitä mieltä, että kehitettävää löytyy. Hänen oppilaitoksessaan on tänä vuonna ollut ensimmäistä kertaa musiikkileikkikoulutuntien ”esittelyä” opettajille. Hänen mielestään musiikkileikkikoulun ja musiikki-opiston välinen ”kuilu” täytyisi saada kapeammaksi. Hän mainitsee, että tämän vuoden seitsemänvuotiaat eivät välttämättä olleet kuulleet ”Jaakko kultaa” tai ”Maijal’ oli karitsaa” koskaan, eikä näin ollen opettajalla ja oppilaalla ollut yhteisiä tuttuja kappaleita, joista olisi helpompi aloittaa soitonopiskelu. Opettaja oli esittelyssä tutustunut musiik-

kileikkikoulussa käytettyihin materiaaleihin ja oppimismetodeihin. Hän tuo esille, että iso ero soiton opiskelussa ja musiikkileikkikoulussa on, että musiikkileikkikoulussa tehdään asioita ryhmässä ja soittotunnilla oppilas on yksin opettajan kanssa. Opettaja sanookin huomanneensa, että monelle vasta-alkajalle ryhmätunnit ovat hyvin tärkeitä ja samalla turvallisia oppimispaikkoja.

Toinen opettaja on samoilla linjoilla ensimmäisen kanssa sanoessaan, ettei kommunikointi ole riittävää. Hän tuo esille, että jo opiskeluvaiheessa instrumentti- ja musiikkileikkikouluopiskelijat eriytetään tehokkaasti ja aineiden välinen kommunikointi jää opiskelijan oman aktiivisuuden varaan. Instrumenttiopiskelija saa mennä musiikkileikkikoulukursseille, mutta niitä ei ole erityisesti markkinoitu myös instrumenttiopettajille hyödyllisiksi. Opettaja mainitsee itse kokeneensa musiikkileikkikoulukurssit erittäin antoisiksi ja suosittelee niitä lämpimästi kaikille instrumenttiopettajaksi opiskeleville. Musiikkileikkikoulussa käytettävät työtavat soveltuvat erittäin hyvin alkeisoppilaiden soittotunneille. Opettaja on nyt itse töissä pienemmissä musiikkikouluissa, joissa suurin osa opettajista on sivutoimisia tuntiopettajia, jotka eivät välttämättä näe toisiaan ollenkaan. Hän kuitenkin toivoo isommissa opistoissa kommunikointia olevan enemmän. Hän sanoo, että instrumentti- ja musiikkileikkikoulunopettajien osaamista voisi hyödyntää soitto-opintojen aloittamista miettivien lasten ja aikuisten ohjaamisessa. Konkreettisiksi työmuodoiksi hän mainitsee esimerkiksi soitinvalmennukset, tutustumispäivät ja lastenkonsertit.

5 POHDINTA

Työni tarkoituksena oli tarkastella musiikkileikkikoulun ja alkeisopetuksen toimintaa ja selvittää, kuinka opettaja parhaiten saattaa uuden oppilaan soittamisen polulle. Musiikkileikkikoulun ja alkeisopetuksen työtapoja ja materiaalia selvitin lähdekirjallisuuden ja kyselyiden avulla. Otin pohdinnan alle myös kysymyksen musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien välisestä yhteistyöstä, sen toimivuudesta ja riittävydestä. Kyselyyn vastanneiden opettajien pohdinnat vastasivat suuresti omia ajatuksiani. Lähdekirjallisuutta aiheesta ei löytynyt, ja pidän sitäkin eräänlaisena vastauksena omaan mielipiteeseeni nykytilanteesta.

Lukiessani kirjallisuutta ja kyselyn vastauksia itselleni vieraammasta musiikkileikkikoulun toiminnasta, koin suurta oppimisen riemua. Musiikkileikkikoulun toiminnasta

löytyy runsaasti käyttökelpoista materiaalia ja työtapoja myös alkeisopetuksen piiriin. Musiikkileikkikoulussa käytettävät työtavat on suunniteltu vastaamaan erityisesti pienen lapsen tarpeita ja samanlaisia tarpeita on niilläkin pienillä lapsilla, jotka tulevat instrumenttitunnille. Syynä musiikkileikkikoulun työtapojen sivuuttamiseen alkeisopetuksessa pidän alkeisopettajien tiedon puutetta. Ilman omaa aktiivisuutta ja kiinnostusta ei musiikkileikkikoulun toiminnasta pääse perille. Opettajankoulutuksessa keskitytään lähinnä opettamiseen ja materiaalin etsimiseen, mikä on luonnollisesti tärkeää, mutta kokonaisvaltaiseen koulutukseen olisi hyvä sisällyttää myös opetusta esimerkiksi lapsen kehitysvaiheista. Toinen kyselyyn vastannut huilunsoitonopettaja mainitsi kokeneensa musiikkileikkikoulukurssit erittäin antoisiksi ja suositteli niitä jokaiselle opettajaksi opiskelevalle. Kurseilta saa hyödyllistä tietoa lapsista ja musiikkileikkikoulun toimintatavoista ja hyviä ideoita omaan opetukseen huilunsoitossa. Uskon, että monet – erityisesti nuoret – alkeisopettajat ovat itse aktiivisia ja ottavat selvää asioista, mutta toimintaa voisi edistää pidemmälle ja tuoda asian esille esimerkiksi opetussuunnitelmia laadittaessa.

Alkeisopetuksesta ja erityisesti huilunsoiton alkeisopetuksesta tiesin jo entuudestaan paljon enemmän kuin musiikkileikkikoulun toiminnasta, mutta siitäkin oli mielenkiintoista etsiä lisää tietoa. Oli myös hyvin mielenkiintoista tutustua uusiin huilukouluihin. Osa niistä oli minulle ennestään tuttuja, mutta löysin tutkittavaksi myös aiemmin tuntemattomia kirjoja. Tutustuttuani aiemmin musiikkileikkikoulua käsittelevään materiaaliin oli huilukoulujenkin selailu erilaista. Niistä näki selvästi, kuka tekijöistä oli perehtynyt varhaiskasvatukseen ja tuonut sen esille myös kirjassaan. Mäkilän ja Talvitiien (2004) ”Vivo” huilukoulussa opetellaan uusia asioita leikin avulla ja Pitkäsen (2007) ”Huilun siivin” antaa lapsille mahdollisuuden säestää musiikkileikkikoulusta tutuilla soittimilla. On hyvä, että uusien huilukoulujen tekijät ovat valveutuneita ja samaa valveutuneisuutta toivoisi myös muille opettajille ja opettajaksi aikoville.

Kyselyyn vastanneet opettajat toivat esille hyviä ideoita musiikkileikkikoulutaitojen hyödyntämisestä alkeisopetuksessa. Musiikkileikkikoulunopettajat olivat vahvasti sitä mieltä, että musiikkileikkikoulusta on hyötyä alkeisopetuksessa ja ehdottivat työvoiksi esimerkiksi musiikkileikkikoulusta tuttujen laulujen ja käsiteparien käyttämistä opetuksessa. Ongelmana tässä on vain se, etteivät alkeisopettajat välttämättä tiedä mitä lauluja musiikkileikkikoulussa lauletaan. Toinen musiikkileikkikoulunopettaja ehdottaa, että opettajat voisivat laatia listan musiikkileikkikoulussa käytettävistä kap-

paleista ja muista tärkeistä tiedoista. Tämä voisi auttaa alkeisopettajaa valitsemaan oppilaalle sopivia kappaleita ensimmäisille tunneille. Huilunsoiton alkeisopettajat kertoivat hyödyntävänsä lapsen mahdollista musiikkileikkikoulutaustaa. Koulun käyneet lapset ovat usein rohkeampia tekemään kaikkea uutta ja osaavatkin usein paljon. Olen omassa opetuksessani huomannut saman asian. Musiikkileikkikoulun käyneet lapset osaavat usein nuotteja ja aika-arvoja ja heidän kanssaan on helppo lähteä soittamaan tuttuja kappaleita korvakuulolta.

Opinnäytetyön otanta oli tällä kertaa melko pieni, mutta tulokset puhuivat puolestaan. Kaikilla kyselyyn vastanneilla oli samankaltaisia ajatuksia ja olen kuullut vastaavaa myös ulkopuolelta. Erityisesti nuoret opettajat kaipaavat yhteistyötä ja tiedostavat kuilun, joka alkeisopetuksen ja musiikkileikkikoulun välillä on. Tulevaisuudessa haluaisin tehdä vastaavan kyselyn hieman laajemmalle vastaajakunnalle ja monenikäisille opettajille. Olisi mielenkiintoista verrata vanhempien ja kymmeniä vuosia opettaneiden opettajien vastauksia näihin nuoriin ja tuoreisiin opettajiin. Onko heidänkin mielestään yhteistyössä puutetta vai kaipaavatko he edes sitä? Ja onko kenties alkeisopettajien ja musiikkileikkikoulunopettajien mielipiteissä eroja? Olisi myös mielenkiintoista tutkia laajemmin varhaisiän musiikkikasvattajien ja instrumenttiopettajien välisiä yhteistyötä ja heidän keskinäistä vuorovaikutustaan sekä tämän vaikutusta opetukseen.

Työstäessäni tätä opinnäytetyötä opin itse paljon. Tunnen olevani nyt paljon valveuneempi opettaja kuin aikaisemmin. Aihe kannusti minua ottamaan asioista selvää, kun itse olen joskus musiikkioppilaitoksessa töissä ja minulla on pieniä alkeisoppilaita. Kenties voin myös toimia muiden opettajien kannustajana ja auttaa omalta osaltani muodostamaan yhteistyöryhmää, jossa alkeisopettajat ja musiikkileikkikoulunopettajat tekevät yhteistyötä oppilaiden eduksi. On tietenkin mahdollista, että oppilaitoksessa on jo yhteistyötä näiden kahden välillä, ja silloin voin olla siinä mukana aktiivisesti ja kehittää sitä edelleen.

LÄHTEET

Athoni, A., Kulmala, A. 2003. Soiva opettajuus 2003. Musiikkileikkikoulussa opittujen taitojen hyödyntäminen alkeisoppilaan soitonopetuksessa. Musiikkileikkikoulussa opittujen valmiuksien käyttäminen soiton opetuksessa. Stadia/Helia. Oppimateriaali.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi! 4. p. Tampere: Tammer-Paino.

Järkäs, P. 2004. Huilun siivin. Ensimmäinen huilukoulu. Kirjapaino RoppoSet Oy. Tampere.

Lindholm, H. 1986. Flautissimo: Pedagoginen huilukansio. Suomen huiluseura. Helsinki.

MLL (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Lapsi kasvaa ja kehittyy. Viitattu 27.11.2008. Viitattu 8.12.2008. [Http://www.mll.fi](http://www.mll.fi), tukea vanhemmille.

Mäkilä, M.-L., Talvitie, H. 2004. Vivo. Otava.

Opetushallitus. 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Määräys 41/011/2002. Viitattu 27.11.2008. [Http://www.oph.fi](http://www.oph.fi), opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, taiteen perusopetus.

Opetushallitus. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Viitattu 27.11.2008. [Http://www.oph.fi](http://www.oph.fi), opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, taiteen perusopetus.

Pitkänen, A. 2007. Huilun taikaa. Multiprint Oy, Lahti. Omakustanne.

Veijola, T., Klemettinen, T. 2001. Opas musiikkioppilaitoksiin pyrkiville ja niissä opiskeleville sekä heidän vanhemmilleen. 13. p. Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. Viitattu 27.11.2008. [Http://www.musicedu.fi](http://www.musicedu.fi), opetus, opas.

Vilkko-Riihelä, A. 1999. Psyhyke, psykologian käsikirja. 1.-2. p. WSOY.

LIITTEET

Liite 1

Kysely musiikkileikkikoulunopettajille

Ikä: 25

Opetusvuodet: noin 2 varsinaista opetusvuotta, harjoittelua yms. jo noin 4-5 v.

Mikä on musiikkileikkikoulun tarkoitus?

Musiikkileikkikoulun tarkoitus on tutustuttaa lapset musiikin maailmaan leikin, kokemusten ja elämysten kautta. Musiikkia opetellaan lapselle läheisten asioiden ja teemojen avulla.

Minkälaisia työtapoja musiikkileikkikoulussa käytetään?

Laulamista, loruilua, soittamista, kuuntelua, musiikkiliikuntaa ja tanssimista, eri taittealojen integrointia (draama, kuvataide, sanataide...).

Miten musiikkileikkikoulussa saatuja valmiuksia voi hyödyntää soittimen alkeisopinnoissa?

Musiikkileikkikoulussa opetellaan musiikin perusasioita (kuten esim. hiljaa – voimakkaasti, hitaasti – nopeasti yms.), joita voi soittimen alkeisopetuksessa ryhtyä opettelemaan syvemmin. Joissain musiikkileikkikouluryhmissä (esim. nokkahuilu- tai muu soittoryhmä) saatetaan opetella hieman myös nuotteja, joka voi olla avuksi alkeisopinnoissa. Musiikkileikkikoulussa myös keskittymiskyky (toivon mukaan) kehittyy.

Onko musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien välinen kommunikointi mielestäsi riittävää vai olisiko siinä jotain kehitettävää?

Tällä hetkellä kommunikointia ei mielestäni ole juuri lainkaan. Jostain syystä musiikkileikkikoulu ja alkeisopetus ovat hyvin kaukana toisistaan, vaikka mielestäni alkeisopetuksessa varsinkin pienen lapsen kohdalla voisi hyödyntää musiikkileikkikoulun kokemuksellista ja elämyksellistä opetustapaa.

Toki tämä aiheuttaa myös ongelman siitä, että alkeisopettajalla pitäisi olla valmiudet ja tietotaitoa musiikkileikkikoulun opetustavoista. Alkeisopetuksessa keskitytään kuitenkin enemmän itse soittimeen ja sen hallintaan, kuin leikkiin.

Asiaa voisi kehittää siten, että soittimen didaktiikassa käytettäisiin enemmän huomiota pieniin oppilaisiin, heidän tarpeisiinsa ja tapaansa oppia. Tämä taas vaatisi asiaan perehtyneen didaktiikan opettajan...

Liite 2

Kysely musiikkileikkikoulunopettajille

Ikä:25

Opetusvuodet:3

Mikä on musiikkileikkikoulun tarkoitus?

Kehittää lasten musiikillisia valmiuksia ja luoda hyvä suhde musiikkiharrastukseen. Siinä sivussa voidaan kehittää myös mm. kognitiivisia taitoja, ryhmätyötaitoja ja hieno- ja karkeamotoriikkaa.

Minkälaisia työtapoja musiikkileikkikoulussa käytetään?

Soittoa, laulua, kuuntelua, musiikkiliikuntaa ja tanssia, leikkiä ja integraatiota muihin taideaineisiin, kuten kuvataide tai draama.

Miten musiikkileikkikoulussa saatuja valmiuksia voi hyödyntää soittimen alkeisopinnoissa?

Tekemällä yhteistyötä instrumenttiopettajien kanssa, esim. käymällä läpi, mitä valmiuksia minkäkin ikäiset voivat saavuttaa muskarissa. Soittimen alkeisopinnoissa voitaisiin esim. käyttää samoja lauluja, mitä on jo työstetty muskarissa.

Onko musiikkileikkikoulunopettajien ja alkeisopettajien välinen kommunikointi mielestäsi riittävää vai olisiko siinä jotain kehitettävää?

Varmaan riippu aika paljon oppilaitoksesta. Kyllähän kommunikoinnissa aina on kehitettävää, mutta hyvä alku olisi, jos muskarin opettaja voisi esim. tehdä listan nuotteista, lauluista ja aika-arvoista tms. joita lapset ovat oppineet muskarissa. Instrumenttiopettajat voisivat myös lähettää oppilaita esittelemään soittimia muskariin, jotta lapset osaisivat valita mieleisensä:). Myös yhteissoittoa voisi kehittää muskarilaisen ja instrumenttiopetuksen kanssa.

Liite 3

Kysely huilunsoiton alkeisopettajille

Ikä: 26

Opetusvuodet: virallisesti, kokopäiväisesti toinen vuosi. Opettanut enemmän tai vähemmän osa-aikaisesti n.8 vuotta.

OPPILAAT

1. Minkä ikäisiä alkeisoppilaita sinulla on/on ollut?

Jos ensi kertaa huiluun puhaltaneita oppilaita tarkoitat niin mulla on ollut 6-vuotiaasta 42-vuotiaaseen aloittelijaan, mutta siis yleisimmin 7 vuotiaita:)

2. Minkälainen musiikillinen tausta kyseisillä lapsilla on?

Osalla on muskari tausta, osalla ei. Joillakin on muusikko vanhemmat/vanhempi, toisella sisko/veli soittaa/laulaa. On monenlaista. Yleensä selvitän aika alkuvaiheessa minkälaisia ”taustoja oppilaalla on.

TYÖTAVAT

1. Alkeisoppilaan materiaali

- mitä käytät?
- minkälainen materiaali on hyvää?

Käytän paljon ”huilu ja minä” ja ”vivo” alkeiskirjaa. Soitamme myös aika paljon korvakuulolta alku vaiheessa. Ja tietysti ihan ekoilla tunneilla pelkällä suukappaleellakin. Keksin myös paljon itse ”tehtäviä” ja leikkejä pienille, jotka eivät aluksi jaksa puhalttaa 30minuuttia. Taputamme rytmejä, laulamme, jumppaamme ja opettelemme piirtämään nuotteja.

Mielestäni riippuu oppilaasta millainen materiaali on hyvää. Joillekin on hyväksi oppia heti nuotit ja teorian alkeita ja toiselle korvakuulolta soitto tuo alkuvaiheessa paljon enemmän hyviä ahaa-elämyksiä ja onnistumisia. Riippuu oppilaasta siis. Mutta sanoisinko että monipuolinen materiaali.

2. Onko lapsen mahdollisella musiikkileikkikoulutaustalla vaikutusta opetukseesi? Minkälaista?

Kyllä on. He ovat yleensä ”valmiimpia” oppimaan ja omaksumaan uutta. Muskarissa olleet ovat ennenkin soittaneet jotain instrumenttia (kannelta ja esim.kellopeliä) ja tehneet rytmejä esim kapuloilla. Heille myös nuotit ja aika-arvot eivät ole niin vieras käsite. He ovat myös yleensä rohkeampia laulamaan ja muutenkin liikkumaan musiikin tadissa.

Onko alkeisopettajien ja musiikkileikkikoulunopettajien välinen kommunikointi mielestäsi riittävää vai olisiko siinä jotain kehitettävää?

Kyllä olisi kehitettävää!!Tänä vuonna on ollut ensimmäistä kertaa en ”esittelyä” opettajille Palmgren-konservatoriossa jossa opetan. Muskarin ja musiikki-opiston välinen ”kuilu” täytyisi saada kapeammaksi. Esimerkikse tämän vuoden seitsemän vuotiaat eivät välttämättä ole kuulleet ”jaakko kultaa” tai ”majjal oli karitsaa” koskaan, eikä näin ollen oppilaalla ja opettajalla ole yhteisiä, tuttuja kappaleita

joista olisi helpompi aloittaa soitonopiskelu. Tutustuimme musiikkileikkikoulussa käytettyihin materiaaleihin ja oppimis metodeihin. Iso ero tietysti soiton opiskelussa ja musiikki-leikkikoulussa on, että muskarissa tehdään asioita ryhmässä ja musisoidaan ryhmässä ja soittotunnilla olet yksin opettajan kanssa. Olen huomannutkin että monelle vasta-alkajalle on ryhmätunnit hyvin tärkeitä ja samalla turvallisissa oppimispaikkoja.

Liite 4

Kysely huilunsoiton alkeisopettajille

Ikä: 25

Opetusvuodet: 4,5

OPPILAAT

1. Minkä ikäisiä alkeisoppilaita sinulla on/on ollut?

Nuorin alkeisoppilas on 7 vuotias, vanhin n.70v.... Yleisin aloitusikä 9-11-vuotiaana.

2. Minkälainen musiikillinen tausta kyseisillä lapsilla on?

Näillä 7-11- vuotiailla....

Lasten taustat ovat hyvin vaihtelevat. Aika monet ovat käyneet muskarissa nuorempa-
na. Yleistä on myös se, että lapset ovat tässä vaiheessa mukana monenlaisessa musii-
killisessä toiminnassa. Osa käy kuorossa, joku soittaa huilun lisäksi muutakin soitinta,
käy orkesterissa jne. Monella on perheessä soittotaitoinen sisarus tai vanhempi.
Yleensäkin musiikkia harrastetaan näissä perheissä.

TYÖTAVAT

1. **Alkeisoppilaan materiaali**

- **mitä käytät?**

Alkeishuilukouluista käytössä: Vivo huilu, Huilu ja minä 1, Huilun taikaa, Miitu
Monsterin julmanhauska huilukoulu

Lisäksi käytössä itse tehtyä materiaalia (esim. sävellystehtäviä, improvisointiharjoi-
tuksia, teorianopetusmateriaalia jne.)

- **minkälainen materiaali on hyvää?**

Hyvä materiaali huomioi lapsen kehitystason. Materiaalia tulee olla runsaasti, ettei
etenemismuutos ole liian nopea – tarvittaessa voi jättää jotakin soittamatta. Kivat kuvat
ja väritykset piristävät viikkoja. Teen myös itse materiaalia, jos en löydä sopivaa. Al-
keisvihkoista löytyy yhä enemmän improvisointi, sävellysy- ym. luovuuteen kannusta-
via tehtäviä. Pienet käytäntöön sidotut teoriastehtävät olisivat hyödyllisiä soitto-
ohjelmiston joukossa – suurin osa nykyisistä alkeisoppilaistani ei käy musiikin perus-
teiden tunneilla..

Hyvä materiaali on myös monipuolista: klassista, kevyttä, modernia. Lapset ovat en-
nakkoluulottomia, joten esim. modernin musiikin opettaminen olisi hyvä aloittaa ai-
kaisessa vaiheessa. Itse olen soittanut lähinnä klassis-romanttista alusta alkaen, joten
moderni musiikki tuntuu niin vieraalta. Vivossa ja Huilun taikaa – vihkoissa on uu-
dempaakin musiikkia ja esim. erikoistekniikoita, (flutter ym.) opitaan leikin kautta.
Yhteissoittomateriaalia olisi hyvä löytyä – ainakin soinnutusten ja duettojen muodossa.
Esim. Vivo- sarjassa on materiaalia yhteismusiisointiin muidenkin soittimien kanssa.

Hyvässä materiaalissa on myös ohjeistusta kotiharjoitteluun, mielikuvia teknisen asian oppimisen tueksi, ohjeita ongelmien ratkaisemiseen ym. Asioista puhutaan oikeilla nimillä ja esim. ammattisanastoa käytetään, vaikka sitä opittaisiinkin leikin kautta.

2. Onko lapsen mahdollisella musiikkileikkikoulutaustalla vaikutusta opetukseesi? Minkälaista?

Jokaisen oppilaan kanssa lähdetään omalta tasolta eteenpäin. Ehkä eniten hyödynän opetuksessani lapsen jo osaamia lauluja. Muskarissa opitaan paljon kivoja tosi yksinkertaisia lauluja, joita voi hyödyntää alkeisopetuksessa. Esim. ääniharjoituksena voi soittaa Aurinko-laulua tai Ostakaan makkaraa eri korkeuksilta. Ääniharjoituksesta tulee oppilaalle mielekkäämpi, jolloin sitä tulee myös soitettua kotona. Muskarilapset ovat yleensä avoimempia erilaisille työtavoille – eivät esim. kyseenalaista, miksi huilutunnilla vaikkapa tanssitaan. Myös laulaminen on luontevampaa, jos on muskarissa tottunut laulamaan yhdessä. Tuntitilannetta yleensäkin helpottaa, jos lapsi on orientoitunut musiikin opiskeluun, osaa kuunnella, keskittyä ja havainnoida eri asioita. Peruskäsitteet korkea-matala, hida-nopea, perussyke jne. saattavat olla jo tuttuja.

3. Onko alkeisopettajien ja musiikkileikkikoulunopettajien välinen kommunikointi mielestäsi riittävää vai olisiko siinä jotain kehitettävää?

Ei ole riittävää. Jo opiskeluvaiheessa instrumentti- ja muskariopiskelijat eriytetään tehokkaasti ja aineiden välinen kommunikointi jää opiskelijan oman aktiivisuuden varaan. Nykyisin instrumenttipedagogiikan alkuvaiheen opintoihin taitaa kuulua vähän muskareihin tutustumista, mutta aiemmin sitäkään ei ole ollut. Muskarikursseille on saanut mennä, mutta niitä ei ole erityisesti markkinoitu myös instrumenttiopettajille hyödyllisiksi. Itse olen kokenut muskarikurssit erittäin antoisiksi ja suosittelen niitä lämpimästi kaikille instrumenttiopettajiksi opiskeleville. Muskarissa käytettävät työtavat soveltuvat oikein hyvin alkeisoppilaiden soittotunneille.

Tämänhetkiset työpaikkani ovat pieniä musiikkikouluja. Suurin osa opettajista on sivutoimisia tuntiopettajia, jotka eivät välttämättä näe toisiaan ollenkaan. Isommissa opistoissa kommunikointia on toivottavasti enemmän. Instrumentti- ja muskariopettajien osaamista voisi hyödyntää soitto-opintojen aloittamista miettivien lasten ja aikuisten ohjaamisessa. Soitinvalmennukset, tutustumispäivät, lastenkonsertit jne. voisivat olla konkreettisia työmuotoja.